

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اصول کلا آموزشی پرستاری بهداشت جامعه
بر اساس دستور العمل کشوری

الهام فلاح یخدی

انتشارات شهد علم

خرداد ۱۳۹۳-۵۱۵

سرشناسه	:	فلاح یخدانی، الهام، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	اصول کارآموزی پرستاری بهداشت جامعه بر اساس دستورالعمل کشوری / الهام فلاح یخدانی.
مشخصات نشر	:	یزد: شهید علم، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۲۲۴ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۵۸-۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	:	قیفا
بازرسی	:	واژه نامه.
موضوع	:	پرستاری بهداشت جامعه -- راهنمای آموزشی (عالی)
زده بندی کتب	:	۱۳۹۳ ۸۶۸/۵ RT۹۸/۵
زده بندی دیویدی	:	۷۳۴۳۰۷۶/۶۱۰
شماره کتابخانه	:	۳۴۴۸۹۴۰

انتشارات شهید علم

یزد، خیابان فرخی، پاساژ ۱۱۰، شهید علم تلف: ۰۶۲۲۰۹۰ - ۰۳۵۱ همراه ۰۹۱۰۰۱۰۶۳۲۶

اصول کارآموزی پرستاری بهداشت جامعه بر اساس دستورالعمل کشوری

☐ الهام فلاح یخدانی

☐ ناشر: انتشارات شهید علم

☐ نوب چاپ: نخست - خرداد ۱۳۹۳

☐ تیراژ: ۱۰۰۰ جلد - قطع رقتی

☐ قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

☐ ناظر چاپ: محمد حسن فیاضی

☐ دبیر مجموعه: سیداحمد سیدعلی زاده

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار.....
۳	فصل اول: آشنایی با سیستم ارائه خدمات بهداشتی در ایران.....
۴	شبکه بهداشتی.....
۴	(۱) سطح شهرستان.....
۵	واحدهای عرضه خدمات.....
۵	۱/۱- خانه بهداشت.....
۸	۱/۲- مرکز بهداشتی درمانی روستایی.....
۱۰	ضمائم احتمالی مرکز بهداشتی درمانی.....
۱۱	۱/۳- واحدهای عرضه خدمات در شهر.....
۱۳	(۲) سطح استان.....
۱۳	(۳) سطح کشوری.....
۱۵	افصل دوم: پرونده خانوار.....
۱۶	پرونده خانوار.....
۱۸	فرم مراقبت از مادران باردار.....
	جدول مراجعات مادر در دوران بارداری و پس از زایمان.....
۱۹	فرم مراقبت از کودکان زیر ۶ سال.....
۲۷	نمودار رشد.....
۲۷	موارد استفاده منحنی رشد.....
۲۸	چگونگی رسم نمودار رشد.....
۲۹	تفسیر منحنی رشد.....
۲۹	جدول مراقبت های بهداشتی کودک زیر دو سال.....

جدول مراقبت های بهداشتی کودک (۲ سال تا کمتر از ۶ سال)	۳۰
جدول مراجعات درمانی کودک و مراقبت های ویژه	۳۱
فرم فاصله گذاری بین تولد ها	۳۱
جدول مراقبت ها	۳۲
دفاتر و فرمهای موجود در خانه بهداشت	۳۶
زیج حیاتی	۳۸
اساسی جدول هفتگانه زیج	۳۸
لحظه زیج حیاتی مربوط به تولد زنده و مرگ برحسب ماه های سال	۴۴
فصل سوم: بررسی وضعیت سلامت کودکان	۴۷
غربالشی مکتبی مادرزادی تیروئید نوزادان	۴۸
اندازه گیری و شرح معیارهای رشد (وزن، قد، دور سر)	۵۰
چگونه نمودار را از روی بیت وزن طبقه بندی کنید	۵۰
سوء تغذیه	۵۱
روش اندازه گیری وزن	۵۴
روش اندازه گیری قد کودکان	۵۶
کنترل کودک از نظر وضعیت تغذیه (شیرخوار ۱۸ ماه)	۵۸
رشد دور سر کودک از بدو تولد تا ۲۴ ماه	۵۸
روش اندازه گیری دور سر	۵۸
دور سر غیر طبیعی	۵۹
دور سر نامطلوب	۵۹
دور سر طبیعی	۵۹
دور سر نامعلوم	۵۹
تغذیه شیرخوار و شروع غذای کمکی	۵۹
تولد تا ماه ششم	۶۰
ماه هفتم	۶۰
ماه هشتم	۶۱
ماه نهم و دهم	۶۳
ماه یازدهم تا بیست و چهارم	۶۳
مراقبت از دهان و دندان کودکان زیر ۶ سال	۶۸
مراقبت از دهان و دندان کودکان ۶ تا ۱۲ سال	۶۹

فصل چهارم: واکسیناسیون.....	۷۹
ایمنی سازی علیه بیماری های عفونی.....	۸۰
مشخصات سر سوزن (NEDDLE) مورد استفاده در واکسیناسیون.....	۸۱
انواع واکسن ها، مقدار، راه تجویز و شرایط نگهداری آنها.....	۸۰
سایر واکسن ها و فرآورده های توزیعی در زنجیره سرما.....	۸۵
وسایل لازم برای کار قبل از شروع «اجرای» واکسیناسیون.....	۹۰
آزمایش توپر کولین (PPD):.....	۹۶
نکات مورد توجه در هنگام درخواست و تحویل گرفتن واکسن.....	۱۰۳
(الف) درخواست واکسن.....	۱۰۳
(ب) تحویل گرفتن واکسن.....	۱۰۴
نکات مورد توجه در اجرای عملی واکسیناسیون.....	۱۰۶
نکات قابل توجه در انتخاب واکسن بر و ایمن و اجرای واکسیناسیون.....	۱۰۶
نظارت بر واکسیناسیون.....	۱۰۹
کارت واکسیناسیون چیست.....	۱۱۰
فصل پنجم: بازدید منزل بر اساس فرآیند پروتکل.....	۱۱۷
هدف کلی بازدید منزل.....	۱۱۸
اهداف ویژه بازدید منزل.....	۱۱۸
علاهای انجام بازدید منزل.....	۱۱۸
فواید بازدید منزل.....	۱۱۸
مشکلات بازدید منزل.....	۱۱۹
مراحل بازدید منزل.....	۱۱۹
ارزشیابی بازدید منزل.....	۱۲۰
اقدامات موثر در بازدید منزل.....	۱۲۰
فرآیند پرستاری در خانواده.....	۱۲۱
بررسی وضعیت سلامت و معاینات فیزیکی مددجو.....	۱۳۱
فصل ششم: بهداشت مدارس.....	۱۴۳
الف) بازدید علمی توانبخشی.....	۱۴۴

۱۴۴	ب) حداقل استاندارد های بهداشت محیط مدارس
۱۴۸	ج) معاینات دانش آموزان
۱۷۵	فصل هفتم: بازدید روستا بر اساس فرایند پرستاری
۱۷۷	فاضلاب و زباله
۱۷۹	بهداشت مسکن
۱۸۰	سطح مسکن
۱۸۱	امکانات یک اتاق بهداشتی در روستا
۱۸۱	تغذیه
۱۸۲	آلودگی های
۱۸۲	کلری آب شامیدنی
۱۸۴	پیشگیری از حوادث در منزل
۱۸۵	فصل هشتم: برنامه و نقش آموزش بهداشت
۱۸۶	تعریف گروه
۱۸۷	فواید تشکیل گروه
۱۸۹	نقشهای افراد در گروه
۱۹۱	وظایف اعضاء گروه
۲۱۹	کتاب نامه

هووالعلیم

پیشگفتار

تعاریف صاحب‌نظران حرفه پرستاری در سراسر دنیا نقش پیشگیری و بهداشت را از نقش‌های مهم پرستاری می‌دانند به نحوی که در یکی از این تعاریف آمده است پرستاری یعنی کمک به افراد سالم (بهداشت) و بیمار در جهت انجام فعلیهایی که به تسهیل سلامتی یا بهبودی وی کمک می‌کند. بر اساس تعریف انجمن پرستاری آمریکا پرستاری عبارتست از تشخیص، مراقبت و درمان پاسخ‌های بالقوه و بالفعل انسان به مسائل و مشکلات سلامتی موجود و بالقوه است به عبارت دیگر در هر تعریف علمی از پرستاری هر جا که صحبت از بیماری شده از سلامت نیز نام برده شده است. با توجه به این تعاریف ۴ هدف و نقش عمده را می‌توان برای پرستاران متصور شد: ۱- تسهیل در حفظ و ارتقاء سلامت، ۲- پیشگیری از بیماریها، ۳- پیشبرد بهبودی و تسهیل در تطابق بیمار و پرستار و ۴- انجام مسئولیت خود باید برای افراد خانواده و جامعه در ایجاد سلامتی و پیشگیری از بیماریها کمک کنند آنها به احتیاجات سلامت مردم آگاهند و با دید سلامت محوری به آنان کمک کنند تا به بالاترین سطح سلامتی دست یابند و در حفظ، پیشگیری و مقابله با بیماریها موثر هستند و چنانچه پرستاری را سراغ آنها بیاید به سرعت آنها را به سمت سلامت و بهبودی سوق می‌دهند همچنین بر اساس وظایف ذکر شده در کارشناسی پیوسته پرستاری، بهداشت و پیشگیری از وظایف پرستاران است به نحوی که در این وظایف آمده است. دوره کارشناسی پیوسته پرستاری بر تربیت افرادی متعهد و مسئول تاکید دارد که می‌توانند همگام با گسترش علوم پزشکی و پرستاری با ارائه بهترین خدمات منطبق با اصول علمی پیشرفته پاسخگوی نیازهای بهداشتی و درمانی جامعه باشند. کارشناس پرستاری باید قادر به انجام آموزش بهداشت و همکاری با گروه بهداشت در طرح و برنامه ریزیهای پیشگیری از بیماریها با توجه به فلسفه بهداشت برای همه و استراتژی مراقبتهای اولیه بهداشت برای اعتدای سلامت جامعه، مشاوره، راهنمایی و

برقراری ارتباط با مددجویان و خانواده آنها برای درک نیازهای آنان و کمک به رفع مشکلات بهداشتی و درمانی آنها با توجه به کاربرد مراقبتهای اولیه بهداشتی با همکاری سایر کارکنان و اعضای گروه پزشکی باشد هدف از کارآموزی پرستاری بهداشت جامعه، تربیت پرستارانی با قبول مسئولیت در امر سازماندهی و مدیریت در مراکز آموزشی، بهداشتی و درمانی است همچنین از مهمترین ضرورتهای ایجاد دوره کارشناسی پیوسته پرستاری تامین سلامت فرد، خانواده و جامعه است. همچنین دانشجویان پرستاری کارآموزی و کارآموزی در عرصه را در مراکز بهداشت و درمان روستایی و شهری، خانه های بهداشت و... می گذرانند. پس بر اساس همه این شواهد و قرائن پرستاران توانایی و آمادگی ارائه خدمت در هر ۳ سطح را دارند و باید نقش آنان به خصوص در حوزه بهداشت و پیشگیری از بیماری در نظام سلامت تعریف شود بسیار هم مقرون به صرفه تر است. انشاءاله که در سالهای نه چندان دور این امر اتفاق بیفتد و نتیجه آن را خواهیم دید

با توجه به مطالب فوق بر خود لازم دانستم که کتابی تحت عنوان کارآموزی پرستاری بهداشت جامعه تدوین نمایم تا دانشجویان و اساتید محترمی که با مشکل کمبود چنین کتابی روبرو بودند تا حد امکان این مشکل رفع شود. امید است که این تلاش اندک مورد رضای پروردگار و استفاده همکاران گرامی و دانشجویان عزیز از مدد و اسامی محترم و خوانندگان گرامی اینجانب را از نظرات، انتقادات و پیشنهادات خود محروم نسازند. نهایت همکاری صمیمانه مسئولین انتشارات شهیدعلم، آقای فیاضی و همسرم مجید و پسرم محمدمتین در انتشار و تحویل این کتاب را به آقای رضا عزیزی کمال تشکر را دارا هستم.